

SZÉCHÉNYI

Politikai
napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre 10 k.
Negyedévre 4 -
Melyben háshoz hordva.
Egész évre 10 kor.
Negyedévre 5 -
Videkre postán szállítva.
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 -
Egyes szám ára 6 fillér

Megjelenik minden nap, a 1915. évi
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal.
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 9.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XXI. évfolyam 203. szám.

Nagyvárad. Kedd 1915. szeptember 7.

A gróf Széchenyi család felépít egy felvidéki falut.

A Budapesti Hírlap vasárnapi száma közli az alábbi sorokat:

Széchenyifalva.

A világragédia megrázó ereje kimondhatatlanul fogékonyra teszi és megtermékenyíti az emberi szívet. Csodás gazdagsággal terem az irgalmasságnak, a részvétnek a testvériségnek, jótékonyágnak s a hazafiságnak minden virága a szívekben. De tán a legmeghatóbb az az alkotó ötlet, a mely a földült országrészek felépítésére indul. Ez egy olyan akció, a melynek áldott keze az elesett egyeseket emeli föl és istápolja, de melynek éltető szeme az összeségen, a nemzetben, a hazán pihen. Ez a segítő munka azzal, hogy felépít elpusztított házakat és földült községek egészét, — ezzel egész vidékeknek nemzedékekre kiható lelket, a közlegszentebb érdekeibe hűséggel kapcsolódó szellemet ad. A mely tanyát, a mely falut, a mely községet ez a jótékony magyar kéz támaszt új életre hamvaiból: abban a községben örök tüze fog égni a magyar nemzet szeretetének, hozzávaló hűségnek, érte való áldozatkészségnek, annak a községnek minden időkre kiható hagyománya támad a nagy háboruból; annak a községnek gyermekei így fognak hitvallásképen imádkozni hazafias ünnepeken: Egyszer elpusztították hajlékunkat a magyar nemzetért; azután felépítették házainkat a nemzet és egyes hazafiak: itt állunk, minden óráján életünknek készen arra, hogy újra odaadjuk hajlékunkat is, életünket is magyar hazánkért, magyar nemzetünkért, melynek hogy tagjai lehetünk, áldva köszönjük a Mindenhatónak...

Kit ne ragadna meg a földült tüzhelyeinkért folyó munkában rejülő eszme és lelki és hazafiai gazdagság?

Büszkeséggel jelenthetjük, hogy megragadta azt a dicső nemzetséget is, amely ha-

zánknek a legnagyobb magyart adta. A nemzetség három jeles és tiszteletreméltó tagja: Miklós püspök (Nagyvárad), Emil és Viktor grófok mozgalmat indítottak a családban, hogy a Széchenyi-nemzetség építseu egy elpusztult falu helyére újat: Széchenyifalvát. A gyűjtés folyik oly eredménnyel, hogy a „mű” méltó lesz a nevezetes történelmi családhoz. A püspök ur magára vette a templom építés gondját. A községhezának a falát Széchenyi István gróf arcképe fogja ékesíteni és a Széchenyi István szelleme fog a falu népe fölött lengeni és a Széchenyi nemzetség alkotó erejű közszereplésének örök szimbóluma marad Széchenyifalva a Kárpátok koszorúja alatt, mint fönix-madár kelve új életre a nagy háboruban elhamvasztott községek sorában. De ez nem csak egy vonzó és megható esemény, ez egyszersmind csodás erejű példa is.

Nem lenne e természetes, ha nagy, neves és dicső történelmi családaink hasonló tettekre buzdulnának? Ha egész koszorúja támadna a Kárpátok őrségén a történelmi nevet viselő községeknek? Semmi nemzet, semmi ország sehoh a világon ehhez hasonlót nem tudna fölmutatni. A Károlyiak, Andrássyak, Apponyiak, Karácsonyiak, Zichyek, Csekonicsok, Esterházyak, Hadikok és mind azok a históriánkban és közéletünkben tündöklő nevek, melyek gazdag sorából ezeket csak példaképpen soroltam el, — ha mindezek rátennék nemzetségek mentő kezét egy-egy falura: milyen dokumentuma lenne az nemességüknek, nem pergamenre írva, hanem beleépítve a haza szent földjébe, lakói együgyű igaz szívébe és a halhatatlan nemzet életébe.

Meg kell állanom. A gondolat szépsége úgy előnti a lelkemet, hogy azt gondolom, ha tovább folytatóm, biztatásnak és buzdításnak látszanék. Pedig érzem, vannak eszmék, a melyeket csak szárnyra kell bocsájtani, hogy egyenes szárnyalással röppenjenek dicsőséges céljuk közepébe.

A főzõiskolát beszüntetik.

Levették az ügyet a közgyűlés napirendjéről.

Néhai Bottó Ferenc nagyváradai ügyvéd végrendeletében mintegy 200.000 korona vagyont egy Nagyváradon felállítandó főzõiskolára hagyta, hogy abban a város leánygyermekéi a főzés tudományát elsajátíthassák.

Mivel a hagyaték részben ingatlanból, nagyobb részben azonban kint levõ kölcsönkövetelésekből állott, hosszabb időt igényelt ezek behajtása, egy részük azonban behajthatatlanná vált, úgy, hogy a városnak mintegy másfél százezer korona hagyaték maradt a jelzett célra.

Nagyvárad városa érvényt akarván szerezni a végrendelezõ akaratának sok nehézségek után felállította a főzõiskolát.

Dacára, hogy az iskola vezetésére alkalmas vezetőt talált a város, különösen két dolog már a megnyitás első idejében lehetetlenné tette a főzõiskola prosperálását.

Az egyik az volt, hogy a végrendelet szerint a végrendelezõ rokonait élelemmel kell ellátni a főzõiskola készítményeiből, a másik pedig az, hogy nem igen volt a főzõiskolának növendéke. Így azután a felállítás óta csak vegetált és sok pénzbe került a főzõiskola. Ezenkívül temételen sok kellemetlenséget okozott az iskola ügye a városnál.

Most már annyira bonyolódott az iskola ügye, hogy a felügyelõbizottság tagjai lemondtak.

A városi tanácsnak is sok nehéz órát szerzett már a főzõiskola, úgy hogy már a legközelebbi városi közgyűlés elé akarta a tanács vinni a dolgot.

A tegnapi tartott állandó bizottsági ülésen Eleméry Ferenc tanácsnok, akinek már több ósz harszalat szerzett a főzõiskola, mint a mozgósítás nagy munkája, előterjesztést

Intézeti fehérneműek leánykák és fiuk részére
házilag készült paplanok, gyapjutarakók, mat-
rácok, harisnyák és kötények legjobban beszerezhetők

Czillér Imre
nagyáruházában
Szent László-tér.

tett a tanácshoz a főiskola teljes beszüntetésére. Hivatkozott a felügyelőbizottság tagjainak lemondására, amely által most már gazdátlanra vált a főiskola.

A végrendelet megengedi a főiskola feloszlását, mivel ha nem sikerül megfelelő főiskolát fenntartani a hagyatékából, nagyarádi elszegényedett és munkaképtelen polgárok részére létesítendő menház céljaira fordítható a hagyaték jövedelme.

A feloszlítás könnyen menne, ha nem volnának a Bottó-örökösök, akik követelik az élelmezést. Megkísérelték, hogy kárpótol-

ják őket az élelmezésért. Az öt munkaképtelen örökös azonban nagy igényrel lép fel. Az elmaradó élelmezés helyett egyenként 7-7 ezer koronát, tehát összesen 35 ezer koronát követelnek, ami tetemesen megapasztaná a hagyatékot.

A városi tanács végre is abban állapodott meg, hogy még egy hónapig érni hagyja a dolgot s a bizottságok véleményét is kikéri, mielőtt a feloszlítás iránt a közgyűlés elé javaslatot terjeszt.

Egyelőre levették az ügyet a szeptemberi közgyűlés napirendjéről.

szállítottak már amiket a bevonuló németek használhatnak hadi célokra.

Seregeink főrésze északon felszabadult.

Stockholm, szeptember 6. A „Stockholms Dagblad“ katonai munkatársa az oroszok visszavonulásáról a következőket írja: Az orosz hadvezetőség ez idő szerint nem óhajt küzdelembe bocsátkozni: ez jellemzi néhány szóban a keleti harctér katonai helyzetét. Kétségtelen, hogy az orosz hadsereg nemcsak munició hiányában szenved. A katonaság morális küzdő ereje is lényegesen gyöngült.

Ilyen körülmények között az orosz hadvezetőség részére nem is maradhatott más megoldás, mint a „közvetlen védelem“, vagyis a visszavonulás taktikájának alkalmazása.

Ez a védekezési mód, még ha tervszerű visszavonulásból áll is, amely lassan, rendszeresen, a terület előnyeinek kihasználásával történik, igen sok veszéllyel jár a visszavonuló seregre nézve úgy, hogy ez mindig csak utolsó eszköz lehet egy hadvezér kezében. A már Kovno és Breszt-Litovszk eleste előtt is morális erejében rendkívül meggyengült orosz sereg a Rokitnomocsarakon való visszavonulás közben a bizonytalanság és félelem érzésévé változott, amely lassankint előbb a közeli, aztán a távolabbi polgári nép, szóval az egész orosz birodalom polgári lakosságára is áttérjed. Ma már nemcsak az orosz vezetőség által áldozatul odadobott Lengyelországról, hanem Nagy-Oroszország területéről van szó, melyből a nagy visszavonulás következtében egyre nagyobb részeket tesznek ki a pusztulásnak, mind több és több százezernyi lakosság kényszerül a menekülésre és ezek a félelmet mind nagyobb körben terjesztik.

Egy ilyen ország ujonnan kiképzendő ujoncaival épp oly kevésbé lehet még hosszú idő múltán is offenzívába átmenni, mint az immár négy hónap óta egyfolytában futó, fáradt és lerongyolódott katonasággal. Egyébként nem hisszük, hogy a németek tulságos messzire vinnék offenzívájukat az ország belsejébe. Mihelyt az oroszokat Polécia moosaras talaján tul visszavetették, a központi hatalmak aránylag csekély erővel képesek hadállásaikat minden orosz támadás ellen megvédeni, mialatt seregük fő részével a világhábcru más szinterén jelenhetnek meg.

A cár a frontra megy.

Kopenhága, szeptember 6. Pétervárról jelentik, hogy a cár a frontra utazott.

Az oroszok pusztítanak Rigában.

Budapest, szeptember 6. (Saját tud.) Hágából jelentik: Rigában az összes fakészleteket az oroszok megsemmisítették. Az elpusztított fakészlet értéke több mint harminc millió rubel.

Az olasz harctéren megkezdődött a havazás.

Budapest, szeptember 6. (Saját tud.) Luganóból jelentik: Egész Felső-Olaszországban teljesen hideg időjárás uralkodik. Az Alpésekben a magasabb nyulványokon már erősen havazik.

Előre Oroszországban.

Győzelem Tarnopol környékén.

Budapest, szeptember 6. (Hivatalos.)

Orosz hadszintér.

A besszarábiai határon a Szereth torkolatától keletre az oroszok tegnap megismételték heves ellentámadásaikat. Az ellenséget mindenütt visszavertük, miközben súlyos veszteségeket szenvedett. A Szereth-harcvonal a Brodytól keletre és Dubnótól nyugatra lévő vonalon a haditevékenység az előző napok hevességéhez képest némileg alábbhagyott.

Tarnopol közelében egy elsáncolt helységet az oroszoktól elragadtunk. Lucktól keletre előnyomuló csapataink Olikától északra legnehezebb viszonyok között támadásban vannak a posványon és elárasztott Kutilovka lapályon. A felső Joszjolda mentén küzdő cs. és kir. haderő kivetette az ellenséget a folyótól délre lévő legutolsó elsáncolt állásaiból is és több helyen elérte az északi partot.

Olasz hadszintér.

Budapest, szeptember 6. (Hivatalos.)

Az olaszok tegnap a tengeremléki arevonalon és Karinthiában általában nem fejtettek ki tevékenységet. Kreutzberg-Seittel területén ellenben Innisentől délnyugatra hosszabb szünet után heves ágyuharcot kezdtek és ott ponton megkísérelték állásaink megközelítését. Gyalogsági harcra eddig nem került a sor. Höfer.

Egy óriási angol személyszállító hajót elsüllyesztettek a németek.

Budapest, szeptember 6. (Saját tudósítónktól.) A Reuter-ügynökség jelenti Queenstownból: A 10,920 tonnás Hesperian gőzöst, mely hétszáz utassal utban volt Amerika felé, Fastnoth tájékán német buvárhajó megtorpedózott. A hajótöröttek ruhátlanul Queenstownba érkeztek. A torpedózás este félkilenckor történt. Valamennyi utas megmenekült. (Fastnoth Irország déli partján fekszik.)

A galíciai határra vertük az orosz.

Sajtószállítás szept. 6. Pflanzler Bal-tin több helyen átlépte a Szereth folyót s a keleti parton erősen áll: Az oroszok főleg ezt a sereget támadják, de véresen visszaverték őket. Csapataiuk az elfoglalt állásokat mindenütt erősen tartják.

A beszarábiai határon és a Szereth mentén a leghevesebb küzdelmek folynak, melyek mind az oroszok rettenetes vereségével végződtek. A keleti parton erős állásokat foglaltunk el és előnyomulunk Tarnopol közelébe, a tarnopoli hídfő előállításait már elfoglaltuk.

Nemsokára egész Galícia kezünkben lesz.

Az oroszok Pétervárnál koncentrálják seregeiket.

Csernovitz, szeptember 6. Orosz foglyok beszélnek, hogy Grodnóból és környékéről szakadatlanul szállítják a csapatokat az ország belsejébe. Péterváron és környékén óriási csapattömegeket vonnak össze.

A vereségéért mindenki Nikolajevics Miklós nagyherceget okolja.

Vilna ki van űrítve.

Pétervár, szeptember 6. Az oroszok Vilnát teljesen kiűritették. A lakosság teljesen elhagyta a várost. Az oroszok mindent el-

Uj offenziva Szerbia ellen.

Frankfurt, szeptember 6. A Nieuwe Rotterdamsche Courant konstantinápolyi tudósítója jelenli lapjának Nisből: Az ententének az a lépése, hogy a balkáni államok mondjanak le a bukaresti szerződésben megállapított területeikről, úgy hatott, mintha bombát vetettek volna közéjük. Nem lehet remélni, hogy a Balkán félsziget új felosztás békés uton következhesse be. A Gunaris-kabinet lemondása oly jól volt előkészítve, hogy most lehetségessé válik majd Konstantin király politikájának folytatása, amelynek az a célja, hogy Görögország időt nyerjen, hogy ameddig csak lehetséges, neutrális maradjon.

A választ úgy szövegezték, hogy a Gunaris kormány utódjának is a semlegesség és a várakozás politikáját kellett követnie. Ennek az lett a következménye, hogy Szerbia és Görögország között a kötelekek megkötésére. Kétségtelen azonban, hogy Nisben ép úgy el vannak keseredve a négyesövettség ellen, mint Athénban. A szerbek eldöntötték és elárultaknak érzik magukat.

A Macedóniáról való lemondást még elselhetők tartanak, de képtelennek találják, hogy Észak Albániából is kivonuljanak. A szerbeket nem nagyon kecssegteti az az entente ajánlat, hogy Észak Albániáért cserébe megkapják a Narenta torkolattól délre a dalmát partvidéket. — Nem látják eléggé kedvezőnek az entente győzelmi kiállításait. Ellenkezőleg Nisben, Kragujeváóban és Belgrádban komolyan aggódnak amiatt, hogy a németek, osztrákok és magyarok hamarosan elkészülnek Orszországgal és felszabaduló katonaságuk egységét Szerbia ellen viszik, amelyvel gyorsan leszámolnak és megteremtik a Konstantinápolyval való közvetlen szárazföldi összeköttetést.

Egészen nyíltan és nyilvánosan beszélnek arról, hogy a központi hatalmakkal kell békülni.

Szerbia az ántántban bizik.

Szófia, szept. 6. A minisztertanács elhatározta, hogy a bulgár területen leszálló idegen repülőgépeket lefoglalja.

A Glasnik című szerb lap Bulgária ellen támad, s többek közt ezt mondja:

„A bulgár követelések a központi hatalmak biztatására átlépték a teljesíthetőség határát Szerbia azonban nem marad egyedül, mert az ántánt nem hagyja cserben.”

Amerika nem ad municiót.

Scheweningen, szeptember 6. Diplomáciai körökben az a hír, hogy Amerika elhatározta, hogy nem szállít több municiót az ántántnak.

A pápa elküldte békekiáltványát az Unió elnökének

Milano, szeptember 6. A Corriere della Sera vatikáni levelezője írja, hogy Gibbons bíboros úgy látszik, a háború megindulása-kor megjelent pápai békekiáltványnak csak másolatát adta át Wilson elnöknek. A késelem az Egyesült Államok és Németország közötti eddigi feszült viszonytal áll összefüggésben.

A török ütegek sikerei.

Konstantinápoly, szeptember 6. A főhadiszállás jelenti:

E hó 4-én a Dardanelláknál egy angol buvárhajót elsüllyesztettünk és 3 tisztet és 25 matrózt elfogtunk. Kamforta szakaszában felderítő osztagunk az éjszaka sikeres, meglepő támadást intéztek az ellenség ellen, mely alkalommal ismét nagy zsákmányt ejtettek.

E hó 4-én tüzérségünk egy a Bujukkli-

mikli állomáson ellenséges gőzösön tüzet okozott.

Ariburnu szakaszában a tüzérségi harc és a bombavetés tovább tartott. Sed il Bahr szakaszában az ellenséges tüzérség minden eredmény nélkül lövöldözte Aldzsitebe partjait.

E hó 4-én anatóliai ütegeink hatásosan bombázták az ellenséges bárkákat. Ellesburnu fok közelében ugyancsak hatásosan bombázták a Sed il Bahrnál levő ellenséges ütegeket és táborot.

Az ellenséges ütegek tüzelésünket viszonozni igyekeztek. Visszautasítottuk őket. Az ellenséget kényszerítettük arra is, hogy a táborhelyet ott hagyja és más helyen üssön táborot.

Este ütegeink ellenséges torpedónaszádokat, amelyek a bejárathoz közeledni igyekeztek, visszavonulásra kényszerítették.

Egy ellenséges gőzös, amely tüzérségi tüzelésünk következtében visszamaradt, a sötétség beállta után nyílt tengerre visszavonult.

A többi arcvonalon nem történt változás. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A németek elérték a Rosszszakaszt.

Berlin, szeptember 6. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszintér.

Lényeges esemény nem történt.

A menin iperni országúton lelőttünk egy ellenséges kétfedelű repülőgépet.

Keleti hadszintér.

Hindenburg tábornagy hadserege.

A Keleti-tengertől Grodnótól keletre fekvő vidékig a helyzet változatlan.

A jobb szárny a Lunnonál a Njemen felé és Volkovicszktól északra a Rosszszakasz felé közeledik.

Lipót bajor herceg tábornagy hadserege.

A hadsereget ellenséges hátvédekkel folytatott harcokban előnyomult és már átlépte Volkovicszktól délre a Rosszszakaszt.

Pruzanytól északra levő Smolanica melletti mocsár szorosokat is leküzdötték.

Mackensen tábornagy hadserege.

A támadás továbbra is előre halad.

Délkeleti hadszintér.

Különös esemény nem történt. (Min. eln. sajtóosztály.)

Bonyodalmak

a járvány-barakk építésénél.

Nem dolgoznak a munkások, mert nem fizetik őket. — Deputáció dr. Dayka rendőrkapitánynál.

Künn a város határában a püspöki vámon túl már hetek óta nagy munka folyik Járvány-barakkot építenek a katonaság részére. A munkálatokat a Kaufmann-féle vállalat végzi, amely aztán az egyes munkálatokat az egyes alvállalkozóknak adta ki. Így az ácsmunkákat Bittó János szegedi ácsmesternek adták ki, aki szintén egy másik alvállalkozót bízott meg a munkálatok egyes részeinek vezetésével. Ezen alvállalkozó Gábris Károly, aki 22 munkással végezte a kiszabott dolgot.

A munkások részére 80 fillér munkadíj volt kikötve óránként. Ezek aztán munkába is állottak, s az egész múlt hét folyamán szorgalmasan végezték teendőiket. Annál nagyobb volt szombaton este a megrökönyödésük, mikor a munkabér kifizetésére került volna a sor. Gábris Károly munkaadó kijelentette, hogy nem fizet. Nem fizet, mert nincs miből; a vállalkozótól még 5 sem kapott pénzt. A munkások természetesen felzudultak és kijelentették, hogy ha nem fizet, akkor nem dolgoznak. Utóvégre a mai nehéz világban pénz nélkül megélni nem lehet.

Tegnap aztán felmentek a rendőrségre Dayka Endre dr. kapitányhoz, hogy segítsen rajtuk. Velük ment Gábris is, aki kijelentette, szívesen fizetett volna munkásainak, de hát neki sincs miből. A munkások viszont gyors intézkedést kértek, mert nincs egy fillérjük sem, s éheznek.

Dayka kapitány belátva, hogy a szorult helyzetben levő munkásokon a lehető leggyorsabban segíteni kell, kijelentette, hogy mindent megtesz az érdekükben. Délutánra felrendelte őket, valamint a Gábris vállalkozóját Bittó Jánost is.

Bittó, aki meg is jelent a munkásokkal egyetemben, kijelentette, hogy ő kifizette a pénzt Gábrisnak, 8000 koronán felül adott neki. Hogy aztán Gábris mit csinált ezzel az összeggel, azt nem tudja.

Dayka kapitány azonban intézkedett, jegyzőkönyvet vettetett fel a dologról s megnyugtatta a munkásokat, hogy Gábris Károly ellen a végrehajtást foganatosítani fogja. A munkásokat pedig felszólította, hogy ma álljanak ismét munkába, ezután maga Bittó az elsőrendű alvállalkozó fogja számukra a heti fizetést kiutalni.

A munkások tudomásul véve az erélyes intézkedést, megnyugodva tértek haza s ma tovább folytatták az egy napig félbeszakadt munkát.

* Zauzsi kisasszony a Rákóczi-

uton 7. sz. alatt Aszódival szembe. Simon Gyula hangszerkészítőnél, Mikor az est mesélni kezd, Nem én lettem hűtlen hozzád, Te szőke gyermek. Háborus lemez újdonságok. Hangszerek hegedük, gramafonok eladása és javítása olesóárban. Hár különlegességek.

CIPÓ

újdonságaim megérkeztek!
Reichard Dozsó

Rákóczi-ut. Orsolya zárdá épület.

Ora et labora!

— Megnyitó beszéd a nagyváradi promontrei főgimnáziumban az 1915—16-ik iskolaév megnyitó ünnepélyén. —

Irta és elmondotta: Szmekta L. Ódön.

Jöjj el Szentlélek Ur Isten! bocsásd reánk kegyelmesen szent malasztodnak sugarait. Világosítsd meg értelmünket, hogy az üdvösség elnyerésére szükséges igazságokat megérthessük, erősítsd meg emlékezetünket, hogy a jót, melyet tanulunk, el ne felejthessük, gerjeszd fel akaratunkat, hogy az üdvös tanulmányokat tettel követhessük és ezzel magunkat és felebarátainkat boldogíthassuk. Téged pedig az Atyával és Fiúval mindörökké dicsérhessünk. Amen.

Igen tisztelt Vendégek, szeretett Kartársak, kedves tanulók!

A lelkem mélyén élő hit tette szent meggyőződésemmé azt, hogy csak az Isten nevében kezdett munka lehet áldásos, csak a menyeyi kegyelembe helyezett bizalommal folytatott fáradozás hozhatja meg számunkra az óhajtott sikert és csak a Mindenható szent akaratában való megnyugvással érhetünk oda, ahol mindnyájunk célja van, az örök boldogság siron túl levő hazájába.

Ezért kezdtem a mai beszédemet a Szentlélek Ur Isten imádasával; tudom jól, hogy csak a Szentlélek áldó kegyelmétől megvilágosított értelemmel, felgerjesztett akarattal és megerősített emlékezettel kezdhetünk öntökéletesítésünk nagy és nehéz munkájához, melynek első napja holnap virul fel ránk kedves tanuló ifjak; és most, mikor az egy évig tartó erős munka előtt ünnepet tartunk, ünneplésünk első mozzanata az égi kegyelmek leesdéséért bemutatott szentmise áldozat volt. Az Ur oltára elöl jöttünk ide, a szives vendégszeretettel megnyitott eme díszes csarnokba, ahol, mielőtt a ti épületekre szánt atyai tanításomat megkezdtem volna, elmondottam azt az imádságot, amelyet ti minden nap ismételni fogtok a napi munkátokat bevezető első óra kezdetén. A célt ismerő és erre törekvő munkánknak kell, hogy a megvilágosított értelem, a megerősített emlékezet és a felgerjeszteti akarat legyenek a leghatásosabb eszközei, és ha e hármassal lelkünk vezeti a mi dolgunkat, biztosan várhatjuk, hogy teljes és tökéletes munkát végezhetünk, melynek bőséges jutalma a földön lelkünknek meglegedettsége, a siron túl levő hazában pedig az örök üdvösség lesz.

Az az én céloom most kedves tanulók, hogy a rendelkezésemre álló rövid időn belül néhány, atyai szeretettől áthatott buzdító szót intézzek a ti jövőtök mentül szebbé, mentül fényesebbé tétele érdekében. Lelki tanítást akarok nektek adni, amelyből szeretném, ha megismernétek mindannyian mindazt, amik a tanulónak legszentebb kötelességei.

Beszédem mottójául, jeligéjéül, ezt a latin proverbiumot választottam:

„Ora et labora.

Dabit tibi Deus omnia bona.

Imádkozunk és dolgozunk és akkor az Isten bennünket minden jóhoz hozzájuttat. Tehát első az, hogy imádkozunk. Imával kezdünk minden dolgunkhoz. Be kell azt látnunk, hogy feladataink teljesítése közben igen sokszor juthatunk olyan körülmények közé, amelyek közt éreznünk kell, hogy sem testi, sem lelki képességeink nem elegendők az utunkba gördülő akadályok elhárításához és a kétségbeesés nehézségei leküzdéséhez. Ámde ha az áhitat igaz hangján elmondott imádságunk megtalálja az egész vezető utat, bizalom kél a lelkünkben, reményesség ébred a szívünkben az iránt, hogy életünk kisebb-nagyobb harcait sikeresen vihatjuk meg és megfeszített munkálkodásunkkal az óhajtott célokhoz eljuthatunk.

Tehát imádkozunk. Megmondom mindjárt azt is, hogy miért imádkozunk. Fohászkodásunk legelőször is legyen hálaadás a

Gondviselésnek azért, hogy a legfőbb jóban részesített, hogy egészségben és erőnk teljében bennünket éltet. Az az ember, kinek szívében él az Istenbe vetett hit, bármily valásnak legyen is híve, reggelre viradva hálálkodni kezd, hálát ad azért, hogy a pihenésnek szánt időt, az éjszakát csendben és nyugodtan átaludhatta és hogy erőinek teljében ébredhetett a munkára szánt új nappalra. Életünknek a pihenésre szentelhető szép hosszú hónapjai után a mai napsugaras reggelre mi is erőben, egészségben, testi-lelki épségben ébredhetünk fel. Lelketek derűjét, szívetek tiszta érzelmeit, a munka után égő vágyódást olvasom én ki a ti szemetekből, kedves fiaim, s hogy ezt láthatom arcotok nyílt vonásain is; azért magam is hálát adok a Gondviselésnek, de egyesítétek ti is imáitokat az én fohászaimmal és adjatok hálát a Mindenhatónak, hogy ily jó állapotban értétek meg a munka első reggelét.

Azután könyörögjétek; könyörögjétek, azért hogy az az erő és a lelkesedés, amivel holnap kezdődő szép célu munkátokhoz fogtok, kíséren benneteket mindig, míg csak a most szemetek elé állított célokra el nem juthattok. Ne higyjétek, hogy az erő az anyag; hogyha testetek egészséges, akkor a sejtek és a szövetek komplexuma éppúgy elvégzi a maga szerepét dolgaitokban, mint ahogy fűti a szén a dologba állított gépet. Talán úgy is volna, ha mi csak testből alkotott emberek csak muló lények lennénk. Ámde lelkünk is van és mi lelki életet is élünk és ennek az életünknek az épségben tartásához nem elegendő az, hogy csak a testi egészségünk erőnk fenntartásához szükséges anyagok beszerzéséről és az elhasználtak pótlásáról gondoskodjunk. Minkünk gondoskodnunk kell a lelket éltető, az akaratot edző, a jellemet erősítő tényezőknek naponként való megújításáról, azoknak minél gyakoribb felfrissítéséről. Lelki életünk elé, mint világitó fáklyákat, a három isteni erényt oltotta szívünkbe a menyeyi Bölcsesség: a hitet, a reményt, a szeretetet. E három szép erény felbresztése és minden munkáiban való követése legyen a mi könyörgő imádságunk kísérelője. Ha megadja nekünk a legfőbb Jóság azt, hogy a vallás kinyilatkoztatott és szívünk mélyén rejlő igazságainkban hinni tudjunk; ha azoknak a szép céloknak az elérését, miket iskolai és magán munkálkodásunk elé kitzítünk, a biztosság érzésével remélhetjük; ha mindent, ami a céljaink felé való utunkban velünk van és minket kísér: embereket, dolgokat és ideálokat egyaránt szeretni tudunk, akkor a mi lelki életünk nagyon megelégedett, nagyon boldog lehet. Ezért ébresszük fel mindennap, vagy legalább is igen-igen sokszor lelkünknek e hármassal ékességét, a hitet, a reményt és a szeretetet magasztos erényeit.

A munkában töltött napnak is vannak pihenői. Ezeket használjuk fel lankadó erőnk felfrissítésére, a nemes szórakozásokkal való felüdítésére, de ezek a szórakozások, tisztességes mulatozások csak eszközök legyenek és sohasem célok mert meg kell emlékeznünk arról, hogy mi az ember rendeltetése és ennek a betöltésére újra hozzá kell látnunk a munkához, mielőtt éreznünk, hogy a lankadt erőnk felfrissültek, lelkesedésünk csökkenő tüze is lángra lobbant s aztán ha a munka napja alkonyodóban van, akkor gondoljunk csak a hosszabb pihenésre, az éjszaka zavartalan nyugalmára. De akkor is, mielőtt fáradt fejünket az öntudat tiszta leplelével bevont vánkossra hajtánánk és elernyedtestünket az önmagunkkal való megelégedés takarójába burkólnók, még egy kötelességet végezzünk: imádkozunk; adjunk hálát a Gondviselésnek, hogy mikor lelkiismeretünket megvizsgáljuk, abban csak a jótettek nyújtotta nyugalmat találhatjuk, mert dolgaink végzésében velünk volt az Isten áldó szent kegyelme, mely a jóra vezetett, a gonosztól védelmezett a munka örömeiben részesített, a tétlenség kínzó önvádjától megmentett; hogy minket és a mieinket áldásaival halmozta, hogy személynünket, családunkat, embertársainkat, édes hazánkat, szeretett egyházunkat minden ellensé-

ges áramlattól minden romlásról megoltalmazni és fentartani kegyeskedett.

Higyjétek el nekem, kedves fiam, hogy csak az az igazán édes álom, amelyben a föl-soroit dolgokért rebegett hálaadó imádkozás ringatja lelkünket.

(Vége köv.)

Cselédleányom

a lármás beszédű, lengyei Mara döbentett meg először Varsó elestének örömhírével. Csurom vizesen, nyakig érosan — Sárosban vagyunk — halálra fáradtan vetődtem haza egy éjjeli gyakorlatról a tizedik határból. Arra számítottam, hogy néhány órással pihenéssel rendbehozom harctéri szenvedéseimhez még nem edzett idegoimet, mikor ő, a Mara tüzből égő szemekkel szinte artikulátlannul élesen kiabálva, kezében egy félig megkapart sárga répával elibem rohant:

— Varsó a miénk! Varsó a miénk! (vagy tizszer egymásután) Távirat jött; az A. generális ur szolgálja mondta a K. őrnagy ur szobalányának. Varsó a miénk! Egész biztosan a miénk!

Igazán eszembe se jutott, hogy kételkedjem a szavában, ami pedig még tegnap is csak mint szép álom, mint a kelő béke szép csillagának első pislánása tűnt föl előttem. Először az az érzésem támodt: no' isz előkelő forrásokra vagyok utalva s azután, hogy sietek megnézni, mi van hát e városban.

Azon mód, ahogy hazakerültem, esőttem ki az egyetlen főutca, hátha valamelyik cseh vagy tüzer már részleteket is tudna. Különben sehol semmi Néhol lógók lengenek, talán egy, kettővel több mint máskor, de nem feltűnően. Mióta elmúlt innen a tavaszi szennyes ár veszedelme, mióta először ünnepeztünk igazi mély megkönnyítő diadalt: azóta állandóan ott lobognak a zászlók az ódon házak ciradás homlokain.

Rudi barátom kerül először utamba. Ára sugárzik, ráiródik az öröm, mely az új evangélium hallatára kelt szívében.

— Hallottad te is! — kérdelem.

— Igaz? Mondd kérlek, igaz?!

— Istenem, ha ott lehetünk volna, de legalább a hajdani korpsskommandóunk ott volt. Legalább ennyi közünk van Varsóhoz...

— Mesébe illő dolog, barátom. Csodaszentséges történet... Ha ott lehetünk volna! De te itthon is karriert csinálsz vele...

— ???

— Bravó barátom; de honnan is, hogyan is tudtad meg mindnyájunk előtt?...

— Most hallottam a cselédemtől...

— No, no, — már nem is hallotta feleletemet rohan tovább, bizonyára ujságotni akarja az örömhirt valahol.

Oszkárba botlom belé s ő én belém. Szótlannul megráztuk egymás kezét s ezalatt a perc alatt egyet gondolunk, egyet éreznünk, míg belőle is kitor az áradozás:

— Also, fiam ezt jól csináltuk. Éljenek a németek. S Isten éltessen téged is, a jövő szenzációk riporteréül. Megyek az öreghez (K. őrnagy), hogy ujságotlam neki a részleteket.

— De kérlek... nem hall semmit és épen így a többiek, mind. Örülnek, ujjonganak, boldogok s gratulálnak, hogy elsőnek hoztam a városba a hirt. Én, aki egész éjjel gyakorlatoztam s a cselédleányomatól, a leány Marától hallottam először: Varsó a miénk.

„Hátra arc!” — gondolom magamban, (mert most nem csak a gyakorlótéren, de az egész életünkben a kommandók szavára intésre kell élnünk) már utána kell nézzem: micsoda boszorkányság van ebben a dologban, ami minden örömem mellett is izgatni kezdett s rossz sejtelmekkel töltött el. A

generális ur szolgájának hire egész jó uton van, hogy a Mara, az én, egy kapitány, egy őrnagy ajkán keresztül a — generális ur fülébe jusson. S én belsikerüljek a szószba...

— Mara!

— Ugye a miénk Varsó? Varsó a miénk!

Mara mit csinált maga máma? Varsóról még semmi hiteles hír a most mindenki engem öldös, nekem gratulál az örömhírehez. Mit csinált maga!

Ijdedten mentegézőzik:

— Én nem csináltam semmit, én nem csináltam semmi rosszat. A K. őrnagy ur szobalánya mondta ma reggel, hogy Varsó a miénk, én meg mondtam másoknak. A piacem ezzel ijesztettem, aki a vajat sokra tartotta, hogy vége a háborúnak, mert a miénk Varsó, s akkor majd ennyit se kap s ezzel vigasztaltam a kámfinos kisasszonyt, aki kétségbe volt esve az árak miatt. De nem akarta senki hinni, hát én azzal bizonyítottam, hogy a H. ur (már mint én) mondta...

Mna! Szépen vagyunk. Tele kürtölik huszezer ember fejét egy lehetetlen, álomba illő dologgal, az én nevemben; megtudják barátsaim: sajnálni fognak, ellenségeim: örvendenek, az ismeretlenek: meggyűlölnék, a feljebbvalóim: no még ők is... Mi lesz ebből? Hamar menteni, amit még lehet... Neki még egyszer az utcának!

Újból: mosolygó arcok, siető köszönések, lengő lobogók, barátságos pillantások s — az H. lapok kiadóhivatala előtt öklömnyi betűkkel: Varsó a miénk!

Mit tegyek ezzel a leánnyal? Valahonnan, egy kimondhatatlan nevű lengyel faluból menekült ide, anyját, atyját elnyelte az áradat, két testvére a legióban ontja, (vagy már kiontott) véré. Hirt egy éve nem hallott felőlük. Fekete szemében örökös bu szomorúsága, árnya ül, s nyelve második perenkint ötven hangot perget le, hogy előbb zenekonzervatóriumra kell járjon, aki érteni akarja. Iskolája, intelligenciája és szíve van; látom abból, hogy még ma is hazulról megmentett nyűtt ruhában jár (őh, a menekülés!) mert összes keresetét addig arra fordította, hogy övéi után tudakozódják — hiába.

És most mély tűző szemében, pergő nyelvén, jókedvében csak egy szó, egy gondolat: Varsó a miénk. Mintha valami különös értelme volna ennek a mondatnak. Az amit egy lengyel adhat neki, egy egyenkancsukázott, összelövetett lengyel hős, mikor azt mondja, hogy a miénk. A miénk. Nem lehet, és nem is kell ennél többet mondani. Alom a régi dicsőség csillogásáról, ramény a jövő boldogság szépségében, tenger szenvedés fölemelő ereje, sok elhibázott cselekedet megtisztító bánata, hű, tíres világ összeomlása, új nemes élet fejlődése van ebben a mondatban... szeretném, ha ebben a pillanatban lengyel szívem lenne. Dobogó, erős, hősi, boldog lengyel szív.

— Jól van Mara, Varsó a miénk, a tietek lengyel hőskő.

Felsőmagyarország, aug. hó.

(O.)

* **Kolera ellen.** Fertőtlenítő anyagok ugymint Creolin, Carbolsav, Carbol por Lysoform Kali szappan stb. Legolcsóbban beszerezhető Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut.

x **Négy szoba és előszobából álló lakás,** irodának különösen alkalmas, villany világítás és gőzfűtés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házmesternél. Szent János-utca 3. szám.

Az amerikai magyarok 1300 koronás adománya.

A tenkei magyarok hazafiassága.

Addig, míg mi idehaza minden erőnket megfeszítve küzdünk a minden oldalról ellenünk törő ellenségek ellen és győzelmet győzelemre aratunk, addig odakint Amerikában az ott rekedt hazafiak is megmozdultak. A tengereket uraló ellenséges hajóhadak lehetetlenné teszik az amerikai magyaroknak a hazajutást, hogy hazájuk védelmére ők is fegyvert fogjanak. De a vágy, hogy a szenvedő haza küzdelmeiben részt vegyenek, a tengerentuli magyarokat most arra indította, hogy ha már fegyverrel nem képesek a csatatéren szolgálni a hazát legalább fillérekkel töröljenek le néhány könnyet, amit a háboru okozott.

Már eddig is többször tanujelét adták az amerikaiak áldozatkészségüknek. Legujabban egyenesen a Tenkéről Amerikába származott honfiak tettek bizonyosságot hazafiasságukról. Szombaton délután 1322 korona és 50 fillért hozott a posta a Tenkei Takarékpénztár Részvénytársaság címére. A pénzt B. Orbán János tenkei községi főbíró és M. Köteles István pénztáros kapták és tulajdonképpen ők juttatták el a takarékpénztár címére. A pénzt a következő levél és gyűjtőív keretében adták át a pénztárnak:

Tenke község előljáróságának!

Tisztelettel Tenke község előljáróságához midőn ezen levelünket intézzük, kik szülő községünktől és édes magyar hazánktól egy tengerentuli világrészben élünk és édes szülő hazánk a legnagyobb veszélyben forog, a reánk zudított nagyhatalmak ellenségei lettünk.

Édes szülő hazánk fiai vérral áldoznak érte, csak megmenthessék az igazságnak a mi szent magyar hazánkat.

És mi itten, kik édes szülőházainktól egy tengerentuli világrészben élünk, tétlenül kell, hogy nézzük, dacára, hogy többrésznünk fegyvertfogható katonaviselt egyének vagyunk.

Ennek folytán mi, tenkeiek, egyhangulag elhatároztuk magunk között, mint munkás emberek, mivel már sokat adakoztunk a magyar-osztrák monarchia és Németország hűségess szövetségünk a harcúterén hősi halált halt özvegyei és árvái javára.

Mostan pedig mi Clevelandban élő tenkeiek együttesen elhatároztuk, hogy gyűjtést rendezünk azok javára, akik Tenke községből a harcúterén hősi halált haltak, azok özvegyei és árvái javára.

És erre felkértük az Elginben élő tenkeiket is, kik szívesen hozzájárultak és adakoztak egymás közt, mely összeget elküldték, 38 dollár és 50 centet, hozzánk Clevelandba.

És mi clevelandiak összegyűjtöttünk 162 dollár és 80 centet és ezen két tétet összesen 201 dollár és 30 cent. Koronaértékben 1322 K és 50 fillér.

Ezen fentnevezett összeget Tenke község előljáróságának elküldtük B. Orbán János főbíró ur és M. Köteles István pénztárnok urak nevére átvétel végett.

Ezen összeget Tenke község előljáróságára bizom, belátásuk szerint, a míg a halottak névsora Tenke községbe megérkezik, hogy kik azok, kik özvegyet és árvát hagytak maguk után.

És ezen megérkezett névsor után, kik a csatatéren elhaltak, azok özvegyei és árvái

javára szíveskedjenek belátásuk szerint kitüntetni ezen fenti összeget.

Maradtunk hazafiúi szeretettel

Tusi Mihály, Gergely Mihály

és Timár Ferenc,

mint pénzgyűjtők

Nagy szarkaláb betűkkel irt levél tartalma ez, de tele van tiszta hazafias érzülettel ami nem csak a tenkeiek, de az egész ország elismerésére méltó.

Az adakozók névsora a következő:

Jenei Teréz 10 dollár Cs. Jenei Péter, Ambrus Bálint, P. Oláh Sándor és neje, Bökönyi Károlyné, idb. Gergely Mihály, Tusi Mihály 5-5 dollár, András Nándor és neje 4 dollár, T. Jenei Ferenc 3 dollár 5 cent, Bende Lajos 3 dollár, Jámbor Ferenc, Balázs Mihály, A. Köteles János, Petrikó Ferenc, Petrikó Ferencné, Magyar András, Onje János és neje, Tusi Ferenc, ifj. Gergely Mihály és neje, I. Orbán József, Vekás Mihály, V. Orbán Károly, L. Orbán József, Salazán János, K. Simon Péter, Holló Ferenc, Onje Flóric, Szilágyi István és neje, Cséki Mihály és neje 2-2 dollár, Illyés Sándor és neje 1 dollár 50 cent, Kelemen Lajos és neje 1 dollár 50 cent, Duli József és neje 1 dollár 50 cent, Csucsei Miklós neje 1 dollár 50 cent, Mészáros András és neje torontálmegyei 1 dollár 50 cent, P. Köteles Pál 1 dollár 20 cent, Spoléder Károly, Varga János gépész, Szabó István asztalos, L. Orbán Lajos, Tasnádi János, Orbán Margit, Orbán Erzsike, Rossu Mihály, Rossu Imre, Argyelán János, Mócz Musz Vaszali, Argyelán S. József, Kozma József és neje, Jakab Károly, Illyés László, Mócz Sándor, Mócz Miklós, Serdült Lajos, Szél Károly, K. Orbán Gábor, Dénes Péter, Varga Péter, Szilágyi András, Balogán János Gyanta Kobány, L. Köteles Péter, Laczikó Pál, I. Jámbor János, Sz. Petrikó Rózsika, Pósa Károly, Vig András, K. Orbán Péter, Tusi János, Mócz Péter, Molnár Péter, Csak Ferenc, Serdült Károly, L. Orbán Sándor, P. Köteles Sándor, N. Orbán István, Mislai György, Mócz Péter, Onyicza Mihály, Gy. Kobány, 1-1 dollár, Szabó Sándor 50 cent, J. Köteles Sára 1 dollár, Magyar Bálint 1 dollár, Petrikó Imre 50 cent, Tusi Imre 50, Drávecz László 50, id. Balogh Mihály 25 cent, Szél Károly és neje adakozott fél tucat ezüst eszajgot az az hat emberre való kés, kanál, és villa, kisorsolás folytán ebből befolyt 11 dollár 30 cent, Bereczki Károly 1, Pap Jánosné 1 dollár. Összesen: 162 dollár 80 cent. Elgiből: Petrikó Mihály 2, K. Orbán János 2, Dersi Ferenc 2, Keresztesi Józsefné 1, Fazekas Sándor 1, Tasnádi János 1, Cséki Jánosné 1, Tusi István 2, ifj. Tusi István 1, Tusi Juliska 1, Jakab Mihály és neje 2, Köteles Péter 1, Köteles Károly 1, Tóth István 1, Boros Mihályné 1, Molnár Lajos és neje 2 dollár, Kocsis Jánosné 50 cent, Tuli Jámbor István 1, Sárközi János és neje 2, Deák János 1, Boros István 3, Boros Istvánné 2, Borbély Elemérné 2, Petrikó Imre és neje 2, Szilágyi Mihályné 1, Arany Sándor és neje 2 dollár. Összesen 38 dollár 50 cent, melyet Arany Sándor gyűjtött Elginben. És mi clevelandiak gyűjtöttünk összesen 162 dollár 80 centet.

Ezen két fenti összeg összesen 201 dollár és 30 cent, amely korona értékben kitesz 1322 korona és 50 fillért

Maradtunk tisztelettel a Tenkeiek.

x Mindennemű molyirtó szerek és fertőtlenítő cikkek legolcsóbban beszerezhető, Farkas István „Apolló” drogeriájában. Rákóczi-ut 7/a.

..HIREK..

*** A Pázmáneum új vicerektora.** A Magyar Kurir jelenti: Dr Csernoch János bibornok herceggímás a Pázmáneum bécsi magyar papnevelő intézet vicerektorává dr Mössmer Józsefet ugyanezen intézet tanulmányi felügyelőjét nevezte ki, ez utóbbi állásának megtartásával.

*** Veni Sancte a főgimnáziumban.** A premontrai főgimnázium Veni Sancteja a premontrai rendház templomában 9 órakor tartott szentmisével vette kezdetét, melyet Smetka L. Ödön igazgató mondott a rendtársak segédletével. Mise után a Katolikus Kör Szent László termébe vonult át a gimnázium ifjúsága, hol az ünnepély folytatása zajlott le. Az ifjúság a himnuszt énekelte s utána Smetka L. Ödön igazgató tartotta meg nagy hatású megnyitó beszédét, melyet lapunk máshelyén egész terjedelmében közlünk.

*** Kinevezés.** A pénzügyminiszter Lőrincz Ferenc kataszteri fölmérési gyakorlatnokot a nagyváradai felmérési felügyelőség-nél a XI. fizetési osztályba kataszteri mérnökseggé nevezte ki.

*** Vaszary Kolos temetése.** Dr Vaszary Kolos bibornok, volt herceggímás temetése ma lesz Balatonfüreden. A holttestet Keszthelyre szállítják, ahol e hó 9 én temetik el. A pannonhalmi szent Benedekrend a következő gyászjelentést adtak ki:

A pannonhalmi szent Benedekrend szomorú, de Isten akaratában megnyugvó szívvel jelenti a Rend örök díszének főmagaságú és főtisztelendő dr Vaszary Kolos bibornok urnak volt pannonhalmi Főapátnak, Magyarország volt Herceggímásának és esztergomi Érseknek, a Szent Istvánrend és Ferencz József rend nagy keresztésének, valóságos belső titkos Tanácsosnak stb. stb. folyó hó 3-án, kora 84-ik, áldozópapságának 61-ik, püspökké szentelésének 24-ik évében, az Egyház szentségével megerősítetten s a Szentsége apostoli áldásával ellátottan Balatonfüred-fürdőn bekövetkezett csendes elhunytát. A boldogult földi maradványai folyó hó 7-én, d. e. 9 órakor fogtak Balatonfüred-fürdőn beszenteltetni s Keszthelyre szállítatván, ott folyó hó 9-én, d. e. 9 órakor tartandó ünnepélyes gyászmise után a boldog feltámadás reményében a temetői kápolnában nyugalomra helyeztetni. Balatonfüred-fürdő, 1915 szeptember 3-án. Áldott legyen emléke! Az örök világosság fényeskedjék neki.

*** A király képviselője Vaszary Kolos temetésén.** A királyt Vaszary Kolos temetésén Pálffy herceg, magyarországi udvarnagyt fogja képviselni.

*** Katonai kitüntetések.** A király a katonai érdemkereszt III. osztályát adományozta a hadiékítmennel Lányi Landzendorfer Antal, a repülő osztályhoz beosztott főhadnagynak és Bria Fülöp 37. gyalogezredbeli főhadnagynak, Zecha Egon 8. honvéd tábortábori ágyus ezredbeli századosnak, dr Hermann Győző 8. honvéd tábortábori ágyus ezredbeli tart. főhadnagynak és dr Herbech Miklós tart. hadnagynak ugyanebben az ezredben. A „Signum laudis”-t kapták: Csapár Vilmos 101. gyalogezredbeli, Ossán Gábor 37. gyalogezredbeli, Bartha György, Bauer Lóránd és Köppányi Kálmán 4. honvédgyalogezredbeli tartalékos hadnagyk, Gubicza Elek 4. honvédgyalogezredbeli hadnagy és Berchtold Gusztáv 8. honvéd tábortábori ágyus ezredbeli tartalékos hadnagy. Arany

érdemkeresztet kapott a vitézségi érem szalagján Popovics József 8. honvéd tábortábori ágyus ezredbeli tart. állatorvos. Koronás ezüst érdemkeresztet kaptak a vitézségi érem szalagján Simon József 8. honvéd tábortábori ágyus ezredbeli timester és Gárdos Mór 19. tábortábori tűzérezredbeli I. oszt. számvivőaltiszt.

*** Egy képviselő halála.** Cloczan János naszódkerületi munkapárti képviselő 65 éves korában Budapesten meghalt.

*** Előléptetések.** A király Klitusz János és Szabó Akos pénzügyi titkároknak a pénzügyi tanácsosi címet és jelleget adományozta. Dr Marinovich Imre jogügyi főtanácsosnak a kincstári jogügyi igazgatóság-nál a miniszteri tanácsosi címet és jelleget adományozta a király. Hantke Emil pénzügyi segédtitkár pénzügyi titkárrá lépett elő.

*** Esküvő.** Sonnenfeld Gusztáv és Perlesz Vilma szeptember 5-én Nagyváradon házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

*** Laszky Ármintemete.** A szakadó eső dacára óriási számmal gyűlt össze Nagyvárad intelligens közönsége a Kossuth-utcai gyászbánál, hogy elkísérje utolsó útján Laszky Ármintemeteit. A város és vármegye vezető egyénei közül, az ügyvédi, orvosi kar tagjai közül sokan jelentek meg az elhunyt kiváló férfiú vég-tisztességén. Ott voltak a többek között: Aufricht Mór, Adorján Emil, Adorján Ármint, Boros Jenő, Bleyer Lajos, dr Bartha János, Dutka Akos, dr Edelman Menyhért, Fényes Manó, dr Fried János, Farkas Izidor, Fehér Dező, Flegmann Ármint, Fleischer Miksa, dr Fleischer Lajos, Gerő Ármint, dr Grósz Menyhért, dr Gyómant Jenő, Hegedüs Nándor, Halász Béla, Hofbauer Pál, Havas Mór, Kiss Dávid, dr Kotzó Jenő, Kállay Salamon, Keszthelyi Zoltán, dr Lányczy József, Lukács Ödön, Láng József, Lévai Márton, Löblé Henrik, Lakos Lajos, dr Moskovits József, May Sándor, Marton Manó, dr Moskovits Miklós, Mihely Adolf, Nagy Márton, Német István, Nyisztor Alajos, dr Oltean Aurél, dr Popper Ákos, Pásztor Bertalan, Palotai Ármint, Rimler Károly, Rednik Gábor, Rendes Vilmos, Rosenberg Izso, Róth János, Rádi Ödön, Reisz István, Rimánóczy Béla, dr Rezső Mór, Sonenfeld Adolf, Székely Sándor, Schütz Albert, Stern Béla, Sebő Imre, Szőke Sándor, Schvarcz Béla, Varró Domokos és még számosan. A gyászkoerin sok koszoru volt, míg a rituális koporsón a gyászba borult család fehér virágosokra volt elhelyezve. Az egyházi ének-kar gyászeneké után dr Kecskeméti Lipót főrabbi költői szárnyalású gyászbeszédben méltatta az elhunytat. A beszéd elhangzása után sokan kísérték ki az újvárosi izr. temetőbe.

*** Egy idegbajos asszony tragédiája.** Borzalmas módon vetett véget életének Derecskén egy szerencsétlen idegbeteg intelligens asszony. Magyar Lajos tanító felesége már régebb idő óta szenved súlyos idegbajban. Családja már minden orvosi kezelést igénybe vett, hogy a beteget meggyógyítsa. Azonban hiábavaló volt minden. Csütörtökön délután a szerencsétlen nő, mikor teljesen egyedül volt, idegroham tört ki. Önkivüli állapotában leöntötte magát petróleummal és aztán meggyújtotta. Mikor a ruha lángra lobbant, Magyarné rémes sikoltozással futkosni kezdett az udvaron. A

nagy lármára a férj is figyelmessé lett és minden erejét összeszedve igyekezett menteni a feleségét, azonban sikertelen volt minden fáradozása. A szerencsétlen asszony valósággal szónné égett. A tragikus módon elhalt tanító feleségét vasárnap délután temették el az egész község részvéte mellett.

*** Beiratás az énekiskolába.** Bleyer Andorné énekiskolájában az 1915/16. tanévre a beiratások szeptember 1-8-ig a tanintézet helyiségében (Rákóczi ut 12. III. emelet 20.) mindenkor d. e. 9-1-ig d. u. 3-6-ig eszközöltetnek.

*** Temetés.** Nagy részvét mellett ment végbe vasárnap délelőtt Balhazár Dezső debreceni ref. szuperintendens édesanyjának U. Szabó Mibálnénak temetése Gyapjun. A koporsó felett Sulyok István nagyváradai ref. esperes szép imát mondott, amely után a szebbnél szebb koszorúkkal borított díszes érekkoporsót felállították az üvegdisz halottas kocsira és Cséfára szállították, ahol a vasuti kocsiba helyezték el és Hajduböszörménybe vitték. A temetésen nagyszámu intelligens közönség volt jelen, köztük a báró Königs-warter Hermanné fiával, továbbá a Blaskovits család, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, a Cserneczy család, Ujfalussy Dezső és még számosan. A koszoru feliratai a következők voltak: Forrón szeretett édes jó anyámnak — Gábor; Felejthetetlen édes jó Anyáknak — Jani és Dórika; Édes jó nagymamának — Mariska; Szeretet és nagytisztelet jeléül — Melánie; Igaz tisztelettel és szeretettel — Vasady család; Utolsó üdvözléssel — a Cserneczy-család; Mély tisztelete jeléül — Stephy; Tiszteletünk jeléül — Ujfalussy Dezső és családja. — A díszes temetést Weiszlovits Adolf és Fia első nagyváradai temetkezési vállalata rendezte nagy pontossággal.

*** Az ermhályfalvai országos vásár.** Ertesítés. Van szerencsénk az érdekeltek tudomására hozni, hogy a nagy méltóságú kereskedelemügyi miniszter ur 57145 sz. leiratával kivételesen megengedte, hogy az Ermhályfalva községben folyó évi szeptember hó 8 és 9. napjára eső országos vásár szeptember hó 15 és 16. napján tartassék meg. Nagyvárad, 1915 szeptember hó 5-én. A nagyváradai Kereskedelemi és Ipar-kamara: Dr Moskovits József sk., elnök. Dr Sarkadi Lajos sk., titkár.

*** Katona-temetés.** A cs. és kir. tartalékkórház parancsnokság közli, hogy Penczics Josip 28 ik honvédgyalogezredbeli honvéd temetése ma délután 3 órakor lesz a csapatkórházból, ahonnan a Rulikovszky temetőbe fogják kikísérni és ott örök nyugalomra helyezni.

x Szeptő-májfolt ellen megbeszélhetetlen az YPO krém és szappan, mely letünteti a ráncokat, mittessereket, bőrvörösséget és pattanásokat, ára: 1 korona. Kapható, Farkas István Apolló drogeriájában: Rákóczy-ut 7/B. Rimánóczy palota Telefon: 18-02.

*** Aszódinál a katonaság az egész vonalon vásárol csokoládét, kávét, teát, rumot, konyakot, likőröket, borovieska pálinkát, szardíniát, leveskockát, huskonzerveket, sajtot, lipői-turót, szalámit, kaviárt, hűsítő-és üdítőcukorkákat, gyengélkedőknek valódi málna szörpöt, munkásnépnek, az a husdrága, ajánlok friss sósheringet, nagyban is, raktáron befőzőcukor, kocka- és daráltcukor, mazsola, mandula és finom dió, kétszersült és gyermekeknek piskóta, szágó, kakaó, zabliszt, rizsliszt, burgonyaliszt, tapió, egyidejűleg ajánlom Aszódi féle reklam kész daráltkávómat, negyedikül 85 fillér. A vásárló közönséget meghívom augusztus 1-jei vásárlásra, az árak a régiéek. Aszódi Mihály Sas palota, Kossuth-utca, Telefon 635. szám.**

x **Polocskairtó NOXIN** biztos szer. Ara 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B.

* **Dusafalva** község határában 300 kis hold legelő bérbe adó. Értekezni lehet a Polgári Takarékpénztárnál Nagyváradon.

x **Kiadó lakások.** 6si-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

x Egy nagy raktárhelyiség a Szacsu-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbanknál.

* **Ingatlan eladás.** Nagytelky-utca 3. szám alatt ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutá-
nyos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatt irodánkban. Hungária elpógyár r.t.

x **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Kedden: Leányvásár.
Szerdán d. u. Nebántsvirág.
Szerdán este: Van e babája? (Bemutató előadás C. bérlet.)
Csütörtökön: Van e babája? (A. bérletben.)
Pénteken: Van e babája? (B. bérletben.)
Szombaton: Lili. (C. bérlet.)
Vasárnap este: Vig özvegy.

Fodor Ella bemutatkozása. Az új drámai hősnő, Fodor Ella mutatkozott be tegnap Bernstein Baccaratjában. Rendkívül intelligens, komoly törekvésű színésznő, aki méltán fogja betölteni a társulatnál a hősnő szerepkörét, pedig ezen a szerepkörön mindenkor elsőrangú erőt voltak Nagyváradnak. Tudja a szenvedélyeket játékan átsugározni, uralkodik az érzések egész skáláján az indulatok leghevesebb kitörésétől a nőies elágyulásig. Az az egy kár mindössze, hogy a leghevesebb kitörésekhez már nem elég erős az organuma. Ezt azonban pótolja természetes gesztusokkal, kifejező mimikával. Általában a szerződötését nyereségnek tartjuk s érdeklődéssel várjuk további fellépéseit.

A bérlőkhöz. Az idénybérlet szerdán este a C. bérlettel veszi kezdetét. Bérelni lehet a titkári irodában reggel 8—12 ig, dél után 3—6 ig.

A Leányvásár reprise. Ma este egy közkedvelt, bájos operette, a Leányvásár reprise lesz, amely — tekintve az idej új szereposztást, — bizvást bemutató számba mehet. Az új szereposztásban Lucy Uray Blanka, a szintársulat új énekesnője játsza. Bessy szerepében, a súlyosan megbetegedett Sz. Zsigmond Anna helyet Somogyi Rózsi lép fel. Tom Migles szerepében Bihary Sándor, a társulat jeles baritonistája kiváló fog produkálni és érdeklődésre tarthat számot Pártos fellépése is, amely ebben az operettben Kabost és Tompát lesz hivatva pótolni.

Legújabb táviratok.

A Hesperian elsülyesztése.

London, szeptember 6. (Saját tud.) A Hesperian gőzös nem este, hanem reggel sülyedt. A queenstowni amerikai konzul jelenti, hogy a Hesperian elsülyesztésével amerikai polgár nem pusztult el.

A pétervári rendőrkapitányt meggyilkolták.

Budapest, szept. 6. (Saját tud.) A Frankfurter Zeitung jelenti, hogy Pétervárott a rendőrkapitányt csütörtökön meggyilkolták.

Az U. 27.

Budapest, szeptember 6. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelenti Behneke: **Egyik buvárhajónk, amely találkozott a tengeren az U. 27. buvárhajónkkal, jelenti, hogy az U. 27. tizedikén a Hebridáknál elsülyesztett egy kisebb angol cirkáló. Buvárhajónk azóta nem tért vissza. Valószínűleg elsülyedt.**

SZERKESZTŐI PÓSTÁZÁS

Cs. L. Eperjes. A Biharfalvára az adományok lassan, de gyűlnek. Az akciót semmiesetre se hagyjuk elaludni. Üdvözlét.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. PAPP KAROLY.

Hirdetések

Előleges jelentés.

Schmidt Cirkus a Nagypiac-téren.

Kedden, szept. 7-én

nagy megnyitó előadás.

Elsőrendű világvárosi műsorral.

Nemes fajok! Disz ruhák! Vadállatok!

Minden szám egy sláger!

Jegyek elővételben Hegedüs hírlap-irodában. — Telefon 1301. szám.

holnap Szerdán, szept. 8-án

2 nagy ünnepi előadás.

Délután 4 és este 1/29 órakor.

Bővebbet a napi falragaszok.

Hirdetmény.

A. m. kir. miniszerelnök ur 6 Nagyméltóságának 4341/M. E. res. számú körrendelete értelmében ezennel közhírré teszem, hogy a Csonkitott és Béna katonákat Gondozó bizottság után a m. kir. miniszerelnök ur utókezelő gyógyintézeteket, mesterséges testrészeket előállító műhelyeket és rokkant iskolákat szervezett a háboru folyamán sérülés következtében keresetképességükben szenvedett katonák érdekében.

Az utókezelő gyógyintézetek célja, hogy azoknak a hadisérülteknek egészsége, kik a rendes kórházi kezelés után bönán maradtak sebeszeli utókezeléssel, vagyis javító műtétekkel, gyógytornával és gyógyfürdőkkel helyreállítsák és újból keresetképessé téssezenek. A mesterséges testrészeket előállító műhelyek célja, hogy azok a katonák, kik a háboruban szenvedett sebesülés következtében, vagy katonai szolgálat alatt e háboruban más módon valamelyik testrészüket elvesztették, mesterséges testrésszel láttassanak el. Az oktatási intézetek célja, hogy mindazok, kiknek a háboru következtében beállott bönaságuk, vagy esonkaságuk folytán a polgári életben eddigi foglalkozásuk mellett megélhetésük biztosítva nincs, olyan pályára képeztesse ki, vagy olyan kiképzést nyerjenek, mellyel testi fogyatkozásuk mellett is keresetképesek maradnak.

Ujabbán a csonkult és béna katonák a hadsereg kötelékéből való végleges elbocsátásuk előtt utókezelő gyógyintézetekbe beutaltatnak, mesterséges testrészekkel (múláb, munkára is alkalmas műkezek és hozzájuk idomuló szerszámok stb. ellátatnak és a reászoruló gyakorlati oktatásban részesítessenek. A háboru kitörésétől kezdve jó ideig azonban végleges elbocsátások történtek utókezelés, mesterséges testrészesítés és gyakorlati oktatásban való részesítés nélkül is, ugy a községeknek, mint az illető egyéneknek nagy érdeke, hogy az utóbbi módon elbocsátottak is részesüljenek azokban a jótéteményekben, melyeket az utóbb megsérültek élveznek.

Sokszor csekély fájdalommal egybekötött, vagy éppen fájdalommentes javító sebeszeli műtét, gyógytorna és gyógyfürdők által a béna teljesen visszanyerheti illető testrészének hasznavehetőségét, teljesen egészséges emberré válhat. — Múláb alkalmazásával még az is mankó nélkül mehet és dolgozhat, kinek mindkét lábát levágták. — A műkézzel s különösen az ehhez idomuló szerszámokkal és eszközökkel, különösen a mezőgazda, és az iparos, a legtöbb esetben folytatóni képes korábbi mesterségét. A rokkant iskolában elsősorban arra tanítják a sérültet, hogy csonkasága és bönulása dacára is képes legyen korábbi foglalkozását folytatni, hogy ha pedig ez egyáltalában nem lenne lehető, a sérültet megtanítják olyan új foglalkozásra, melyet csonkasága és bönasága dacára is üzni képes. Például azt a földművest, aki mindkét lábát tövében elvesztette, megtanítják cipészségre vagy szabóságra, stb. Az ebben a háboruban megsérültek és a katonaság által már végleg elbocsátottak a fenti jótéteményekben egészen ingyenesen részesülhetnek, ha mielőbb jelentkeznek. A háboru bsefejezte után jelentkezők már nem lesznek figyelembe vehetők.

Felhivom tehát ezért a Nagyvárad város területén tartózkodó a hadsereg kötelékéből végleg elbocsátott csonkult és béna katonákat, hogy orvosi utókezelésre, mesterséges testrészes alkalmazásra, illetve rokkant iskolában való tanulásra az általam e czélra kijelölt szervnél: Nagyvárad város tisztifőorvosi hivatalánál (Városház rendőrségi szárny) saját érdekükben mielőbb jelentkezzenek.

Nagyvárad, 1915. augusztus 30.

Rimler Károly,
polgármester.

A nemzeti áldozatkészség szobra.

A nemzeti áldozatkészség szobrának végrehajtó bizottsága a háboruban elesett hősök özvegyei és árvái, valamint a rokkantak országos alapjának gyarapítására jótékony akciókat indított, amelynek tárgya az, hogy egy lovas szobor alakot készített fából, s azt a nagyközönség által megvásárolt pikkelyszerűen elhelyezett fémlapokkal olyképpen borítatjuk be, hogy a páncéllemezek minden pikkelye hazafias áldozatot képviseljen.

Az akció hivatásában és céljában gazdag és nemes. Ez a fából készülő lovas szobor nemesek momentuma lesz a magyar szívek nemes megmozdulásának, hanem maga is egy gazdag áradású áldásos akció. Ez a szobor gyűjteni fog a szenvedőknek és inségeseknek, a háboruban elesett hősök özvegyeinek, árváinak és a nagy viaskodás rokkantjainak.

Amidőn a végrehajtó bizottság Augustus királyi főhercegszöny és Károly István királyi főherceg Ő császári és királyi fenségeik védnöksége, gróf Tisza István magyar királyi miniszterelnök, Csernoch János bíboros hercegprímás és báró Hazai Samu magyar királyi honvédelmi miniszter diszelnöksége alatt megvalósítja ezt a kegyetes és jóságos akciót, — a magyar nemzet minden tagát felkéri a nemzeti áldozatkészségben való részvételre, mert egyrészt ez a szobor csak úgy képviseli igazán az egész nemzet áldozatkészségét, ha a nemzet minden tagja hozzájárul, másrészt pedig, mert nemzeti jólétünk ügye az, hogy a háboru utáni jövőben fejlődésünk útját ne állják a háboru pusztításai nyomában támadt gondok és bajok, s a nemzet szerencsétlen özvegyei és árvái s a nemzet rokkant maradjai, mire a háboru befejeztetik, már igénybe vehessék egy nagy nemzeti alap védelmét.

A szobrot borító s az adakozó nevével ellátott bronzpikkelyek legkisebb megváltási ára két korona, — hogy mindenki, a legszegényebb ember is leírhassa nemzeti adóját, de természetesen, hogy a jobb módú és vagyonosabb lakosság, a társadalmi, pénzügyi, kereskedelmi és ipari élet társasköröi, pénzintézetei, részvénytársaságai vállalatjai, anyagi erejükkel arányosan, progressive magasabb összeggel vesznek részt a nemzeti áldozatkészség szoborbaöntésének hazafias munkájában.

Miként a törvényhatóságok — vármegyék városok — épp úgy a különböző testületek, egyesületek, társaskörök, pénzintézetek stb. szintén nagyobb lemezekkel vesznek részt az actióban s miként a törvényhatóságok, épp úgy címereiket vésethetik a lemezbe az egyes családok is.

Az ilyen címeres lemezek a rendes nagyságban egyes nevekre minimális 25 koronával, ugyanily lemezek családok részére legalább 50 koronával válthatók meg. Nagy címeres lemezek kisebb megváltási ára egyes nevekre 100 korona, családok részére legalább 200 korona. Ugy a törvényhatóságok címeres lemezei, mint a testületek, egyesületek, pénzintézetek, társaskörök lemezei, s általában a nagyobb lemezek a szobor postamensének külön célra fenntartott helyén fognak elhelyeztetni.

Jelvényt is készítettett a végrehajtó bizottság amely reliefszerűen ábrázolja a lovasszobrot. A Nemzeti áldozat jelvénye ez a zománcozott művészi emléklék, hogy a nagy célokban való együttérzésünk kifejezője legyen. Mindenki, aki részese ez akciónak, viselje a jelvényt büszkén, mert ez a jelvény képviseli Magyarországot népeinek az áldozatkészségben is megnyilatkozó egységességét. A jelvény ára 2 korona.

A lemezek megváltása a polgármesteri hivatalban történt jegyzések után történik. A szobor leleplezése ünnepén a vármegyék,

városok, községek, testületek, egyesületek, a társadalmi, pénzügyi, kereskedelmi és ipari élet társasköröi, pénzintézetek, vállalatjai, részvénytársaságai stb. küldöttséggel vagy megbízottai képviseltetik magukat. Amidőn a végrehajtó bizottság e fent ismeltelt akcióját Nagyvárad város közönségének tudomására hozom, felkérek minden egyest, hogy hazafias adományával járuljon hozzá a nemzeti áldozatkészségnek ez érebeöntött szímbeluhához, hogy időtlen időkig hirdesse a magyar társadalom dicsőségét.

Nagyvárad, 1915 augusztus 26-án.

Rimler Károly,
polgármester.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

19501—1915 szám.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I. ső fokú iparhatóság a Nagyméltóságú kereskedelemügyi miniszter Urnak 50966—915 VI. D. sz. a kelt rendelete alapján közzhírré teszi, hogy a hadi állapot tartama alatt az ország egész területén az ipari és kereskedelmi árusítás és az elárusított cikkek házhoz szállítása törvényes munkaszüneti napokon déli 12 óráig, a napi élelmészeti cikkek árusítása pedig a tulajdonilag ezek árusítására berendezett üzletekkel ezenfelül este 6 órától kezdve ismét végezhető.

Az ipari és kereskedelmi árusítással kapcsolatos irodai munka az árusításra nézre megállapított időben végezhető.

Nagyvárad, 1915. augusztus 29.

Gerő,

r. főkapitány.

Nagyvárad fióközletek:

Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Nagyvárad fióközletek:

Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Divatos

Elegáns

NŐI CIPŐK

az őszi saisonra

igen nagy választékban, szabott gyári árakon kaphatók a

HUNGÁRIA CIPŐGYÁR R. T.
fióközleteiben.

Gyártmányaink izliss kiállításúv, kiválóan szép formájuk miatt közkedveitok.

50 fióközlet az ország összes nagyobb városaiban.